

Europeisk spørreskjema om institusjoner – fengsler

EFSQ-P

Lang versjon

Januar 2025

Forfattere

Linda Montanari, EUDA
Luis Royuela, EUDA
Liesbeth Vandam, EUDA
Alessandro Pirona, EUDA
Anna Tarjan, Ungarn
Viktor Mravcik, Tsjekkia
Begoña Brime, Spania
Caroline Protais, Frankrike
Ines Kvaternik, Slovenia
Katerina Grohmannova, Tsjekkia
Laura Isajeva, Latvia

Lina Jurgelaitiene, Litauen
Nadine Berndt, Luxembourg
Ludmila Carapinha, Portugal
Josefina Mavrou, Kypros
Julien Morel-D'Alreux, Frankrike
Noelia Llorens, Spania
Rita Cardoso Seixas, Luxembourg
Sonia Papadopoulou, Hellas
Vana Sypsa, Hellas
Els Plettinckx, Belgia

Bidragstere

Filipa Alves da Costa, WHO
Carina Ferreira Borges, WHO
Heino Stöver, Tyskland
Mark Johnson, Storbritannia
Maria Mafalda Castro, Portugal

Innhold

Innledning	4
Personvern	4
Avsnitt 1 – Bakgrunnsdata	5
Avsnitt 2 – Tilgjengelighet av rusrelaterte tiltak.....	8
Avsnitt 3 – Personale, servicekvalitet og opplæring.....	18
Avsnitt 4 – Rusmiddeltesting	21

Innledning

EUDA har arbeidet med rusmidler og fengsler i en årrekke og har publisert et metodisk rammeverk for å overvåke rusmidler og fengsler i Europa. Formålet med det metodiske rammeverket er å fastsette metoder og verktøy for innsamling og analyse av harmoniserte data i Europa om rusmidler og fengsler. Det dokumentet som ble publisert i 2013, påpekte et behov for å utvikle to verktøy for datainnsamling: et «europeisk spørreskjema om rusmiddelbruk blant fengselsinnsatte (EQDP)» med sikte på å samle inn epidemiologiske opplysninger om rusmiddelbruk og rusrelaterte problemer blant fengselsinnsatte i en bestemt periode, og et «europeisk spørreskjema om institusjoner – fengsel (EFSQ-P)» med sikte på å samle inn data om tilgjengeligheten og tilbudet av rusrelaterte tiltak i fengsel.

Det er publisert en komplett pakke med overvåkingsverktøy for gjennomføring av undersøkelser om rusmidler og fengsler, blant annet EQDP lang versjon, EQDP kort versjon og EQDP metodiske retningslinjer.

EFSQ-P er basert på et eksisterende spørreskjema som brukes til å overvåke og samle inn informasjon om tiltak som gjennomføres i lokalsamfunn og andre miljøer ([europeisk spørreskjema om institusjoner](#), EFSQ). Siden fengsler har andre særtrekk enn lokalsamfunn, er det imidlertid gjort betydelige endringer i originalen for å utarbeide EFSQ-P. EFSQ-P er ment som en modell for spørreskjema som skal brukes i hele Europa for å forbedre internasjonale sammenligninger og harmonisering av opplysninger. Det kan også brukes som grunnlag for å levere opplysninger til andre kilder, fra EUDA til nasjonale myndigheter og internasjonale organisasjoner (f.eks. WHO, FN og andre).

I likhet med EQDP inneholder EFSQ-P-pakken en lang og en kort versjon av spørreskjemaet samt metodiske retningslinjer for å støtte innsamlingen av opplysninger om tiltak i fengselet og utfyllingen av spørreskjemaet, spørsmål for spørsmål.

Personvern

Opplysninger som samles inn, eller informasjon som brukere oppgir, vil bli behandlet i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1725 av 23. oktober 2018 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger i Unionens institusjoner, organer, kontorer og byråer og om fri utveksling av slike opplysninger og om oppheving av forordning (EF) nr. 45/2001 og beslutning nr. 1247/2002/EF. Denne forordningen gjelder vern av enkeltpersoner med hensyn til personopplysninger gitt til EUs institusjoner og organer og fri bevegelighet av slike opplysninger.

Avsnitt 1 – Bakgrunnsdata

1. Fengsel

a) Identifikasjonskode for institusjonen (ISO 3166-1 tallverdier – postnummer – tre bokstaver for poststedet)	
b) Navn på institusjonen	
c) Type fengsel	
d) Avdelinger i fengselet	
Datakilde:	

Spesifikasjoner:

For den typen fengsel skal sikkerhetsnivået (høyt, middels eller lavt) angis, sammen med lukket, åpent eller halvåpent regime, fengselssykehus eller annen informasjon som kan være relevant for å forstå fengselets særtrekk.

For fengsler med avdelinger skal antall og type avdelinger (f.eks. kvinner, varetektsfengslede, mindreårige mv.) angis. I datakilder skal kildene til opplysningene i undersøkelsen angis, herunder registre, administrative opplysninger, sakkyndige uttalelser mv. Angi hvilke av disse kildene som er brukt i hver gruppe av spørsmål.

Se vedlegg I til de metodiske retningslinjene for ISO 3166-1 tallverdier (f.eks. et fengsel i SPANIA-MADRID: 724-28001-MAD).

2. Kontakter

a) Dato for utfylling av spørreskjemaet	
b) Navn på tjenester som spørreskjemaet er utfyllt for	
c) Navn på den som fyller ut spørreskjemaet	
d) Rolle/stillingsbetegnelse for den som fyller ut spørreskjemaet	
e) E-postadresse/telefonnummer til referanseperson	
Datakilde	

Spesifikasjoner: Det er svært viktig å ha en kontaktperson for utfylling av undersøkelsen.

3. Beholdningsindikatorer

a) Referanseår (angi perioden hvis den er kortere enn ett år)	
b) Antall plasser som er tilgjengelige i fengselet (gjennomsnittlig kapasitet i fengselet)	
c) Antall personer som soner i fengsel (gjennomsnittlig daglig antall innsatte, medregnet varetektsfengslede)	
d) Antall menn som soner i fengsel	
e) Antall kvinner som soner i fengsel	
f) Antall personer som soner i fengsel, og som har fått dom	
g) Antall personer som soner i fengsel, og som venter på rettssak	
h) Antall innenlandske statsborgere som soner i fengsel	
i) Antall utenlandske statsborgere som soner i fengsel	
j) Antall personer som soner i ungdomsfengsler	
k) Antall personer som soner i fengsel for lovbrudd relatert til illegale rusmidler	
l) Antall personer som soner i fengsel etter aldersgruppe:	
<18	
18-24	
25-29	
30-34	
35-39	
40-44	
45-49	
50-54	
55-59	
>59	
Datakilde	

Spesifikasjoner: Personer som soner i fengsel, eller personer som er berøvet friheten i straffeanstalter i løpet av et bestemt år. Ta med innsatte med og uten endelig dom (se: Aebi, M. F. and Cocco, E. (2024), [Prisons and prisoners in Europe 2023: key findings of the SPACE I report](#)).

Avsnitt 2 – Tilgjengelighet av rusrelaterte tiltak

4. Hva slags tiltak er tilgjengelige i fengselet?

Type tiltak	Tilgjengelig (Ja/Nei/ IK/IR)	Gis i og/eller utenfor fengselet (I / utenfor / i og utenfor / IK)	Dekning av personer (Prosentandel av alle som soner i det fengselet der tiltaket gjennomføres)
a) Helsekontroll			
1. Legekontroll utført innen 48 timer etter ankomst til fengselet			
2. Vurdering av rusmiddelbruk og rusmiddelrelaterte problemer			
b) Avrusning			
1. Farmakologisk			
2. Rusfri			
c) Rådgivning om rusrelaterte problemer			
1. Individuell rådgivning			
2. Grupperådgivning			
3. Støtte mellom likepersoner			
4. Annet (gi nærmere opplysninger)			
d) Døgnbasert rusbehandling			
1. Rusfrie enheter uten behandlingskomponent			
2. Rusfrie enheter med behandlingskomponent			
3. Terapeutisk fellesskap			

Type tiltak	Tilgjengelig (Ja/Nei/ IK/IR)	Gis i og/eller utenfor fengselet (I / utenfor / i og utenfor / IK)	Dekning av personer (Prosentandel av alle som soner i det fengselet der tiltaket gjennomføres)
4. Annet (gi nærmere opplysninger)			
e) Opioidagonistbehandling (unntatt opioidagonistbehandlingstiltak med avrusning som formål)			
1. Videreføring av opioidagonistbehandling fra samfunnet			
2. Videreføring av opioidagonistbehandling til samfunnet			
3. Initiert av opioidagonistbehandling i fengsel			
f) Tiltak mot infeksjonssykdommer			
1. HIV-testing			
2. HBV-testing			
3. HCV-testing			
4. Tuberkulose testing			
5. Hepatitt B-vaksinasjon			
6. BCG-vaksinasjon for tuberkulose			
7. Antiretroviral behandling for HIV			
8. Behandling av hepatitt C med DAA			
9. Behandling av hepatitt B			
10. Tuberkulosebehandling			
11. HIV-profylakse			
12. HIV/HCV/HBV-rådgivning			

Type tiltak	Tilgjengelig (Ja/Nei/ IK/IR)	Gis i og/eller utenfor fengselet (I / utenfor / i og utenfor / IK)	Dekning av personer (Prosentandel av alle som soner i det fengselet der tiltaket gjennomføres)
13. Annet (gi nærmere opplysninger)			
g) Skadereduserende tiltak			
1. Kanyle- og sprøyteprogrammer			
2. Desinfeksjonstabletter/ blekemidler			
3. Utdeling av annet sterilt materiale			
4. Utdeling av kondomer			
5. Utdeling av glidemidler			
6. Opplæring i tryggere sprøytebruk			
7. Trygg tatovering (opplæring og utdanning)			
8. Annet (gi nærmere opplysninger)			
h) Rusrelaterte tiltak som forberedelse på løslatelse			
1. Tiltak for tilbakeføring til samfunnet, herunder bolig og sysselsetting			
2. Utdanning/yrkesopplæring			
3. Forebygging av overdose			
4. Rådgivning ved overdose			
5. Naloksonutdeling og -opplæring			
6. Henvisninger til eksterne rusbehandlingstjenester			

Type tiltak	Tilgjengelig (Ja/Nei/ IK/IR)	Gis i og/eller utenfor fengselet (I / utenfor / i og utenfor / IK)	Dekning av personer (Prosentandel av alle som soner i det fengselet der tiltaket gjennomføres)
7. Kobling til opioidagonistbehandling i samfunnet			
8. Kobling til HIV-behandling ved løslatelse			
9. Kobling til HCV-behandling ved løslatelse			
10. Kobling til behandling av andre infeksjonssykdommer (f.eks. tuberkulose, HBV) (om nødvendig)			
11. Henvisninger til eksterne helsetjenester for andre helserelevante problemer (ikke rusrelaterte)			
12. Henvisninger til eksterne sosialtjenester			
13. Annet (gi nærmere opplysninger)			
Datakilde			

Spesifikasjoner: Det er satt inn en definisjon av hvert tiltak i de metodiske retningslinjene. Utdeling av kondomer omfatter ikke utdeling av kondomer under familie-/partnerbesøk. Hvis et tiltak ikke er nødvendig, skal IR = ikke relevant angis. IK = ikke kjent.

5. Hva var det samlede antallet unike pasienter som innledet rusbehandling i referanseperioden (året)?

	Antall
a) Totalt antall pasienter som innledet behandling i referanseperioden	
b) Hvorav for første gang i livet	
c) Hvorav for første gang i referanseperioden	
d) Hvis det oppgis et omtrentlig tall, skal det angis med en stjerne (*), og det skal gis en forklaring på hvordan tallet er beregnet.	

Datakilde

Spesifikasjoner: Se spørsmål 3. Hvis referanseperioden er forskjellig fra 1 år, skal det angis.

6. Hva var primærrusmiddelet for personer som sonet i fengsel og begynte med rusbehandling?

	Antall pasienter som har innledet rusbehandling i fengselet det siste året, fordelt på primærrusmiddel	Prosentandel pasienter som har innledet rusbehandling i fengselet det siste året, fordelt på primærrusmiddel
Tobakk		
Alkohol		
Cannabis		
Kokainpulver		
Crack		
Amfetamin		
Metamfetamin		
Ecstasy (MDMA eller MDA)		
Hallusinogene sopp		
Ketamin		
LSD		
Heroin		
Metadon misbrukt*		
Buprenorfin misbrukt*		
Fentanyl illegalt/misbrukt*		
Barbiturater misbrukt*		
Benzodiazepiner misbrukt*		
GHB/GBL		

	Antall pasienter som har innledet rusbehandling i fengselet det siste året, fordelt på primærrusmiddel	Prosentandel pasienter som har innledet rusbehandling i fengselet det siste året, fordelt på primærrusmiddel
Flyktige inhalasjons-/løsemidler		
Nye psykoaktive stoffer: syntetiske cannabinoider (f.eks. «spice»)** (gi nærmere opplysninger)_____		
Nye psykoaktive stoffer: syntetiske katinoner (f.eks. mefedron, pentedron, alfa-PVP)** (gi nærmere opplysninger)_____		
Anabole steroider		
Andre stoffer (gi nærmere opplysninger nedenfor)		
Datakilde		
* Uten legeresept.		
** Angi nye psykoaktive stoffer fra de stoffgruppene som er utbredt i landet, og vis bilder av rusmidler for å fremme svar om nødvendig.		

Hver pasient som innleder behandling, skal telles bare én gang. Skriv inn IK eller IR hvis nummeret ikke er kjent eller ikke er relevant.

Spesifikasjoner: Primærrusmiddelet defineres som det stoffet som volder pasienter flest problemer i begynnelsen av behandlingen. Dette er vanligvis basert på anmodning fra pasientene og (eller) på diagnosen fra en terapeut, vanligvis ved bruk av internasjonale standardinstrumenter (f.eks. ICD-10; DSM-5, ASI) eller klinisk vurdering (kilde: TDI).

7. Når det gjelder de forskjellige typene tiltak som er tilgjengelige i dette fengselet, kan du gi nærmere opplysninger om egenskapene ved de tjenestene/tiltakene som er angitt nedenfor?

(Hopp over eventuelle tiltak som ikke er tilgjengelige ifølge det svaret du ga på spørsmål 4)

	Ja/Nei/IK/IR	Kommentar
Nærmere bestemmelser:		
- Gis til alle ved ankomst til fengselet: obligatorisk		
- Tilbys alle ved ankomst til fengselet: frivillig (mulig å reserve seg)		
- Gis på anmodning av personen		
- Årlig helsekontroll som oppfølging		
Utført av:		
- Lege		
- Psykolog/psykiater		
- Annet helsepersonell		
- Annet fengselspersonale		
- Annet		
Type problemer som undersøkes:		
- Rusmiddelbruk/rusavhengighet		
- Andre psykiske helselidelser		
- Selvmordsrisiko		
- Kjønnbasert vold		
- Seksuell helse og graviditet		
- Andre lidelser (gi nærmere opplysninger)		

7a. Opioidagonistbehandling – unntatt opioidagonistbehandling med avrusning som formål (se spørsmål 4)

	Ja/Nei/IK/IR	Gjennomsnittlige individuelle doser i mg	Dekning av personer (Prosentandel av alle som soner i det fengselet der tiltaket gjennomføres)	Kommentar
a) Opioidagonistbehandling med metadon		/ _____ /mg		
b) Opioidagonistbehandling med buprenorfin		/ _____ /mg		
c) Opioidagonistbehandling med morfin		/ _____ /mg		
d) Kriterier for å kunne bli med i opioidagonistbehandling i fengsel (gi nærmere opplysninger)				
Datakilde				

7b. Testing for infeksjonssykdommer

	HIV Ja/Nei/IK/IR	HCV Ja/Nei/IK/IR	HBV Ja/Nei/IK/IR	Kommentar
a) Gis til alle personer ved ankomst til fengselet: obligatorisk				
b) Tilbys alle personer ved ankomst til fengselet: frivillig (mulig å reservere seg)				
c) Utføres på personens anmodning				
d) Tilbys årlig til alle personer som en del av rutinemessige tiltak mot infeksjonssykdommer.				
e) Tilgjengelig i perioden nær løslatelsen: obligatorisk				
f) Tilbys i perioden nær løslatelsen: frivillig				
Datakilde				

7c. Utdeling av kondomer

	Ja/Nei/IK/ IR	Kommentar
a) Utdeles av helsepersonell/sosialarbeidere		
b) Utdeles med utdelingsautomater		
c) Tilgjengelig i fengselets kantine		
d) Gratis		
e) Annen type utdeling av kondomer (gi nærmere opplysninger)		
	Antall	Kommentar
f) Antall kondomer utdelt i referanseåret/-perioden		
Datakilde		

7d. Kanyle- og sprøyteutdeling

	Ja/Nei/IK/IR	Kommentar
a) Utdeles av helsepersonell		
b) Utdeles ved hjelp av utdelingsautomater		
c) Gratis		
d) Annen type utdeling (gi nærmere opplysninger)		
	Antall	Kommentar
e) Antall sprøyter utdelt i referanseåret/-perioden		
Datakilde		

7e. Tilgjengelighet av rusbehandling rettet mot bestemte befolkningsgrupper

Er målrettet behandling tilgjengelig for følgende befolkningsgrupper?	Ja/Nei/IK/IR	Kommentar
a) Kvinner		
b) Utlendinger		
c) LGBTQI+		
d) Andre (gi nærmere opplysninger)		
Datakilde		

Avsnitt 3 – Personale, servicekvalitet og opplæring

8. Hva slags personale tilbyr rusrelaterte tiltak i dette fengselet?

	Hovedleverandør	Tilleggsleverandør	Det gis ingen tiltak
a) Helsepersonell og sosialarbeidere ansatt av fengselsadministrasjonen (medregnet rusfaglig personell)	☐	☐	☐
b) Fengselspersonale ansatt av fengselsadministrasjonen for sikkerhetsoppgaver	☐	☐	☐
c) Ansatte ved eksterne rusbehandlingstjenester	☐	☐	☐
d) Helsepersonell og sosialarbeidere ansatt i eksterne tjenester (unntatt rusbehandlingstjenester) (f.eks. Helsedepartementet)	☐	☐	☐
e) Annet (gi nærmere opplysninger nedenfor)	☐	☐	☐
Datakilde			

9. Typer fagfolk som er involvert i rusrelatert behandling (*i alfabetisk rekkefølge*)

	Antall	Av hvem: Antall som jobber heltid i fengselet	Av hvem Antall som er ansatt av fengselsadministrasjonen	Kommentar
e) Administrativt	f)	g)	h)	i)
a) Leger				
b) Sykepleiere				
c) Kollegaer				
d) Farmasøyter				
e) Psykiatere				
f) Psykologer				

g) Sikkerhetspersonale				
h) Sosialarbeidere				
i) Frivillige		IR	IR	
j) Selvhjelpsgrupper		IR	IR	
k) Annet (gi nærmere opplysninger)				
Datakilde				

10. Følger fengselet retningslinjer for gjennomføring av rusrelaterte tiltak?

	Ja	Nei
a) Retningslinjer for helsebehandling i fengsel		
b) Retningslinjer for rusbehandling i fengsel		
c) Retningslinjer for legemiddelbehandling (uavhengig av om det er i fengsel eller ikke)		
d) Annet (gi nærmere opplysninger nedenfor)		
Datakilde (oppgi nøyaktig referanse)		

11. (Hvis svaret er ja) Oppgi hvordan dette sikres. Sett kryss ved alle aktiviteter som gjelder

	Ja	Nei
a) Intern tilsyn		
b) Ekstern tilsyn		
c) Regelmessige teammøter		
d) Annet (gi nærmere opplysninger nedenfor)		
Datakilde		

12. Finnes det organisert opplæring om rusrelaterte spørsmål?

	Ja	Nei
a) Opplæring for personale		
b) Opplæring for personer som soner i fengsel		
c) Annet (gi nærmere opplysninger nedenfor)		
Datakilde		

13. Gi opplysninger om eksisterende nasjonale eller lokale dokumenter, herunder grå litteratur, retningslinjer, lovgivningsdokumenter mv. om kvalitetssikring og opplæring for gjennomføring av rusrelaterte tiltak i fengsel.

Avsnitt 4 – Rusmiddeltesting

14. Gjennomføres det rusmiddeltesting i fengselet?

	Ja/Nei/IR	Kommentar
a) Er rusmiddeltesting i fengsel tilgjengelig/tillatt i ditt land?		
b) Til alle personer ved ankomst til fengselet		
c) Til alle personer tilfeldig		
d) Bare ved mistanke om narkotikabruk		
e) Som del av et rusbehandlings-/hjelpesprogram		
f) Til alle personer når de overføres til et annet fengsel		
g) Til alle personer som forlater fengselet for midlertidig permisjon		
h) Til alle personer når de forlater fengselet ved løslatelse		
i) Annet (gi nærmere opplysninger)		
Datakilde		

Spesifikasjoner: Hvis rusmiddeltesting i fengsel ikke er tilgjengelig eller tillatt i ditt land, skal IR angis for alle følgende spørsmål (b til i)

15. Hvis det ble gjennomført rusmiddeltesting i referanseperioden (angi perioden)

	Antall	Referanseperiode	Kommentar
a) Antall testede personer			
b) Antall gjennomførte rusmiddeltester			
c) Annet			
Datakilde			

Spesifikasjoner: Formålet med spørsmålet er å samle inn informasjon om antall gjennomførte tester og resultatene av dem.

16. Hvis rusmiddeltesting IKKE gjennomføres som en del av rusbehandlingen, er det da straffemessige konsekvenser ved positive rusmiddeltester?

	Ja/Nei	Kommentar
a) Redusert tilgang til eksterne besøk		
b) Negativ innvirkning på straffen (f.eks. forlengelse, ingen strafferabatt mv.)		
c) Reduserte tillatelser til kort permisjon		
d) Redusert tilgang til andre rettigheter (gi nærmere opplysninger)		
e) Ekstra dager i fengsel		
f) Holdt i isolasjon		
g) Innlagt på sykehus		
h) Ekstra hjelp/behandling		
i) Annet (gi nærmere opplysninger)		
Datakilde		

Spesifikasjoner: Formålet med spørsmålet er å forstå de mulige konsekvensene av positive tester.